

Redegørelse nr. R 3 (12/10 2017)

Folketinget 2017-18

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Redegørelse af 12/10 17 om regeringens udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategi for 2017-2018.

(Redegørelse nr. R 3).

Udenrigsministeren (Anders Samuelsen):

INDLEDNING

Rammerne for Danmarks udenrigs- og sikkerhedspolitiske interessevaretagelse er udfordret. De tektoniske plader, som dansk udenrigspolitik har hvilet på i mange år, er i bevægelse. Der sker store forandringer i verden, som påvirker det globale system og skaber nye rammebetingelser – ikke bare for Danmark, men også for de største og mest indflydelsesrige magter. Uforudsigeligheden i international politik har i lang tid ikke været større, end den er i øjeblikket.

Den vestlige samfundsmodel – demokrati, en åben, liberal markedsbaseret økonomi og det forpligtende, retsbaserede internationale samarbejde – er udfordret af mere autoritære tendenser, som også i Europa ser ud til at nyde stigende tilslutning. Udsagnet om, at demokrati og rettigheder ikke er naturgivne – men er en kamp, som hver generation skal genvinde – er måske mere rigtigt end længe.

Regeringen mener, at det som et lille land er i vores interesse at have stærke multilaterale organisationer, hvor der træffes fælles beslutninger, som også de stærkeste lande opfatter som legitime og bindende. Centrale organisationer for dansk udenrigs- og sikkerhedspolitik – EU, NATO, FN og WTO – er kommet under pres. Det gør det vanskeligere at opbygge international konsensus og tackle de globale udfordringer i fællesskab. Derfor er det endnu vigtigere at kæmpe for at bevare og styrke det internationale samarbejde og de organisationer, der danner rammen herom.

For Danmark er EU-medlemskabet vores bedste mulighed for at påvirke verden omkring os og dermed de rammevilkår, som har betydning for danske borgere og virksomheder. Vores velstand og vores arbejdspladser er tæt forbundne med det indre marked. Og vores mulighed for at løse grænseoverskridende og fælles problemer forudsætter et tæt europæisk samarbejde. Sammenhængskraften i EU har de seneste år været udfordret. EU-samarbejdet har haft svært ved at levere hurtige løsninger på de problemer, som optager de europæiske borgere. Det gælder eksempelvis i forhold til migrationspresset og lav økonomisk vækst. Hertil kommer Brexit, som kom overraskende og har rystet EU.

Der er samtidig tegn på, at de store udfordringer får et flertal af EU's medlemsstater til at rykke tættere sammen. Det mest sandsynlige er, at vi inden for de kommende år vil se nye tiltag til styrket samarbejde på områder, som optager EU's borgere. Det gælder blandt andet vækst og beskæftigelse, klima og energi, grænser og asylpolitik samt sikkerhed og

forsvar. Et EU i flere hastigheder er dermed blevet et mere sandsynligt scenarie. Danmark risikerer derfor at blive udfordret af, at vi står uden for flere af de konkrete områder, hvor samarbejdet styrkes.

I alle væsentlige udenrigs- og sikkerhedspolitiske sammenhænge har Danmark og USA en lang tradition for at være tætte allierede. Det er endnu for tidligt at vurdere, hvordan amerikansk udenrigspolitik vil tegne sig i de kommende år. For Danmark vil det være af stor vigtighed, at USA bevarer et stærkt internationalt engagement, ikke mindst inden for sikkerhedspolitik, frihandel og multilateralt samarbejde generelt. I det lys er annonceringen af, at USA vil trække sig fra klimaaftalen fra Paris yderst beklagelig. Vi er parate til at kæmpe hårdt for et internationalt samarbejde, der sikrer de bedste fremtidsbetingelser for kommende generationer.

Den globale sikkerhedspolitiske og økonomiske magtbalance ændres i disse år. Blandt andet som følge af høj vækst i nogle af verdens mest befolkningsrige lande. Særligt USA og Kina skal i de kommende årtier finde sig til rette som ligeværdige partnere i det internationale system, hvilket kan lede til anspændte situationer.

Regeringen ser med stor alvor på Ruslands truende udtalelser, militære opbygning og øgede øvelsesaktiviteter i Danmarks nærområde. Det er en klar udfordring for Danmark og vores allierede, selv om Rusland ikke vurderes at ville risikere en direkte militær konfrontation med NATO. Den ulovlige annektering af Krim og destabiliseringen af det østlige Ukraine har blotlagt Ruslands vilje og evne til at bruge militære midler til at opnå strategiske mål samt overtrådt helt grundlæggende internationale spilleregler og normer. Det bidrager samlet til større usikkerhed, herunder i Østersøregionen, hvilket forstærkes af påvirkningskampagner og truslen om hybrid krigsførelse. Desuden er Rusland i en række internationale sammenhænge blevet bannerfører mod, hvad der udlægges som vestlige værdier og beskyttelsen af frihedsrettigheder.

Regeringen mener, at det forandrede sikkerhedspolitiske landskab øger behovet for at styrke NATO's evne til troværdig afskrækkelse og forsvar af alliancens territorium samt en fortsat høj prioritering af militære bidrag til internationale operationer, herunder også uden for NATO's territorium i for eksempel kampen mod ISIL og FN's fredsbevarende missioner. Hertil kommer nationale opgaver og øget kapacitet til myndighedsudøvelse og håndhævelse af Kongerigets suverænitæt i Arktis.

De ændrede sikkerhedspolitiske dynamikker bidrager desuden til at sætte en vigtig overordnet ramme for det danske forsvar i årene, der kommer. Det gælder ikke mindst i forhold til det kommende forsvarsforlig, hvor regeringen vil sikre et substantielt løft ved at tilføre flere midler til Forsvaret. Forsvarets evne til at løfte opgaver i forhold til den kollektive afskrækkelse og forsvar af NATO skal styrkes. Samtidig skal Forsvaret fortsat også kunne deltage i internationale operationer blandt andet som led i terrorbekæmpelse og håndtering af flygtningestrømme samt bidrage til styrkelse af den nationale sikkerhed.

Truslen fra ikke-statslige aktører i form af terrorisme, voldelig ekstremisme og organiseret kriminalitet betyder, at vi må indstille os på at skulle håndtere flere uvarslede og uventede hændelser. Terrortruslen mod Danmark og andre vestlige lande udvikler sig løbende, og ustabiliteten i dele af Mellemøsten, Afrika og Asien understøtter terrorgrupper som ISIL og al-Qaida. På trods af fremdriften i den militære kampagne mod ISIL i Irak og Syrien vil terrortruslen stadig være til stede, og der vil være behov for en fortsat militær og civil indsats.

Konflikt og ustabilitet i Europas sydlige og sydøstlige nær-områder og dele af Afrika sender millioner af mennesker på flugt. Samtidig bidrager manglende fremtidsudsigter til irregulær migration mod Europa. Migration er ikke et nyt fænomen. Men særligt den demografiske udvikling i Afrika, koblet med de globale klimaforandringer, stiller Europa over for en massiv udfordring, hvis ikke der skabes nye muligheder for millioner af unge i Afrika. Globaliseringen har i den forstand mindsket afstanden mellem verdensdele og gjort fjerne egne til nærområder. Det er afgørende for regeringen at mindske migrationspresset mod Europa og Danmark. Det opnås kun gennem en flerstrengt indsats, herunder en styrket nærområdeindsats og en bedre sikring af Europas grænser.

Vi passer på Danmark, når vi tager vare på verden. Derfor er Danmarks udviklingssamarbejde et vigtigt udenrigspolitisk instrument. Danmark er et af kun fem-seks lande, der lever op til FN's målsætning om 0,7 pct. af BNI i udviklingsbistand. Det kan vi være stolte af. Men vi må også presse på for, at andre velstående lande leverer deres del. Med FN's 17 verdensmål er der skabt en ambitiøs politisk ramme om bæredygtig udvikling og globalt samarbejde frem mod 2030. Danmark er blandt de lande, der er bedst rustet til at bidrage til den globale opnåelse af verdensmålene, som udenrigs- og udviklingspolitisk vil danne afsæt for et stærkt internationalt engagement. Regeringen vil tage medansvar for bæredygtig udvikling, fred og sikkerhed, menneskerettigheder, ligestilling og for at bekæmpe fattigdom i verden i overensstemmelse med den udviklingspolitiske og humanitære strategi. Verdensmålene er samtidig en mulighed for danske virksomheder, da målene stemmer godt overens med traditionelle danske styrkepositioner på for eksempel energi- og klimaområdet.

I en tid med stor udenrigspolitisk uforudsigelighed finder regeringen det helt afgørende at gribe de positive globale tendenser og den hastige teknologiske udvikling, som skaber nye muligheder for borgere og virksomheder. Vi har en åben økonomi, en veluddannet arbejdsstyrke, et fleksibelt arbejdsmarked, en effektiv offentlig sektor og veludbygget digital infrastruktur. For at Danmark kan drage fordel af mulighederne, kræver det konstant nytænkning. Derfor rækker vi ud til nye aktører blandt andet på det teknologiske område. Teknologisk udvikling og frihandel er de helt afgørende faktorer bag de sidste mange års forbedrede levevilkår i både udviklede og mindre udviklede lande. Frihandel gør os rigere og hjælper til at finansiere vores velfærd. Det skal vi holde fast i. Samtidig skal vi være bevidste om den skepsis over for globaliseringen, som eksisterer i store dele af den vestlige verden. Derfor har vi brug for en debat om, hvordan globaliseringens gevinster kommer alle til gavn. Her vil Danmarks erfaringer være et offensivt, positivt indspil.

Kongeriget Danmark har en fundamental interesse i et fredeligt og stabilt Arktis, der muliggør en økonomisk og miljømæssig bæredygtig udvikling i regionen i tæt samarbejde

med Grønland og Færøerne. Regeringen ønsker, at Arktis bevares som et lavspændingsområde. Her har Rusland hidtil spillet positivt med, og der har været et pragmatisk internationalt samarbejde blandt andet i regi af Arktisk Råd.

I lyset af denne globale udvikling har regeringen i 2017-2018 valgt at prioritere følgende emner: Migration, ustabilitet og terrorisme; sikkerhed i nærområdet; Brexit og EU's fremtid; globalisering – økonomisk- og teknologisk diplomati; og Arktis.

MIGRATION, USTABILITET OG TERRORISME

Regeringen vil arbejde for at mindske migrations- og flygtningepresset samt terrortruslen mod Europa og Danmark. Det kræver en styrket nærområdeindsats for at fremme stabilitet, vækst og udvikling i Mellemøsten og Afrika samt en bedre sikring af Europas grænser.

For regeringen er håndteringen af migration en vigtig prioritet. Og der er brug for endnu større fokus på tilbagetagelse af afviste asylansøgere. Det er lykkedes – med en kombination af hjemlige tiltag og via EU – at bringe den store tilstrømning af asylansøgere og migranter til Danmark under foreløbig kontrol. Men der er fortsat et stort pres på EU's ydre grænser, som vi blandt andet skal håndtere ved at se på de bagvedliggende udfordringer.

Med mere end 65 millioner fordrevne står verdenssamfundet midt i en historisk stor humanitær krise. Uanset den fortsatte tilstrømning til Europa befinder 8 ud af 10 af verdens flygtninge sig i deres eget nærområde, især i Afrika og Mellemøsten. Det sætter skrøbelige og fattige samfund under et betydeligt pres og kan føre til nye flygtningestrømme – også mod Europa. Vi skal derfor skabe bedre levevilkår og fremtidsudsigter i flygtningenes nærområder.

Intet tyder på, at migrationspresset bliver mindre, hvis vi kigger længere ud i horisonten. Afrika vil over de næste årtier opleve en fordobling af befolkningen – fra 1,2 mia. i dag til 2,5 mia. i 2050. Det stiller store krav til jobskabelse og økonomisk vækst i særligt Afrika og Mellemøsten. Vi har allerede i dag verdenshistoriens største unge-generation, hvoraf tre fjerdedele bor i udviklingslandene. Det giver muligheder, hvis det demografiske potentiale kan omsættes til innovation, vækst og udvikling. Men det dystre alternativ er ustabilitet, konflikt og fremtidige migrationsstrømme af hidtil usete dimensioner.

Regeringen mener, at Danmark har betydelige interesser i et effektivt europæisk og internationalt samarbejde om migration og i at bidrage til stabilitet og bæredygtig udvikling i Mellemøsten og Afrika. Vi skal forebygge nye flygtninge- og migrantstrømme ved at skabe fred, sikkerhed og bedre fremtidsudsigter for mennesker dér, hvor de har hjemme. Vi skal bekæmpe de faktorer, der giver næring til ekstremisme, terrorisme og organiseret kriminalitet. For at sikre dette vil regeringen tage alle relevante udenrigspolitiske instrumenter i brug – civile og militære, udviklingspolitiske, handelspolitiske, europapolitiske og migrationspolitiske. På tværs af myndigheder og med bred inddragelse af alle samfundsaktører.

Vi skal dæmpe op for presset mod Europas grænser. Her har EU-samarbejdet en meget vigtig rolle at spille. Ikke mindst lukning af Vestbalkan-ruten, EU/Tyrkiet-aftalen samt etableringen af den europæiske grænse- og kystvagter har bidraget til at bremse tilstrømningen. Regeringen vil presse på for fremskridt i EU's arbejde med at etablere migrationspartnerskaber med udvalgte lande i nærområdet. Partnerskaber-

ne skal blandt andet bekæmpe irregulær migration og fremme tilbagesendelse af udlændinge uden lovligt ophold baseret på princippet om noget-for-noget.

Regeringen vil desuden arbejde for, at partnerskabernes målsætninger og principper integreres i andre relevante eksterne instrumenter og politikker i EU, herunder udviklings- og handelsredskaber samt visumpolitikken. Det vil blandt andet ske gennem konkret udmøntning af EU's nye udviklingspolitiske strategi, den såkaldte europæiske konsensus om udvikling. EU og medlemsstaterne er verdens klart største donor. De muskler skal vi bruge. Regeringen vil i samarbejde med ligesindede europæiske partnere arbejde for et nyt og bedre asylsystem, der ødelægger menneskesmuglernes forretningsmodel og letter presset på Europas ydre grænser. Ideelt set ville flygtningemodtagelsen skulle finde sted i lejre i nærområderne.

Vi skal også bruge udviklingssamarbejdet som løftestang for, at afviste asylsøgere bliver sendt retur. Regeringen vil belønne de lande, der efterlever deres forpligtelser til at tage imod egne statsborgere. Mens vi øger presset på de lande, der ikke lever op til deres forpligtelser. Det er noget-for-noget. Samarbejde om tilbagetagelse skal også spille en større rolle i EU's udviklingssamarbejde i tråd med den nye europæiske konsensus, der kobler migration og udvikling mere direkte.

Der er også behov for at bistå lande med at opbygge kapacitet til at håndtere migrationsudfordringer. Og til at påtage sig et større ansvar for at sikre, at migranter og flygtninge ikke begiver sig ud på en lang og farlig rejse mod Europa. Regeringen vil derfor etablere en pulje på 75 mio. kr. til indsats under udviklingsbistanden. Indsatserne kan anvendes fleksibelt i dialogen med modtagerlandene om tilbagetagelse af afviste asylansøgere og til at fremme frivillig udrejse. I dialogen med modtagerlande om tvangsudsendelse vil der være tale om en mere-for-mere tilgang. Danmark vil med indsats i udvalgte lande understøtte landenes vilje og evne til at tilbagetage egne statsborgere gennem for eksempel modtagelses- og reintegrationsprogrammer, uddannelsesprojekter eller kapacitetsopbygning af migrationsmyndigheder.

Udviklingssamarbejdet skal ikke mindst bidrage til at imødegå de grundlæggende årsager til migrationen. De langsigtede løsninger er at fremme bæredygtig vækst, udvikling og innovation, fred og stabilitet, menneskerettigheder og demokratisk medbestemmelse. Regeringen har sammen med et bredt flertal i Folketinget lanceret en ny udviklingspolitisk og humanitær strategi som ramme for Danmarks udviklingssamarbejde de næste fem år. Migration er her som noget nyt løftet op som et strategisk pejlemærke for Danmarks udviklingspolitik. En del af løsningen er også at reducere den enorme befolkningstilvækst, der øger migrationspresset år for år. Vækst og udvikling bidrager i sig selv til lavere fødselsrater. Samtidig skal vi fremme kvinders ret til selv at bestemme over egen krop samt pigers adgang til og muligheder for at gennemføre skolegang. Regeringen vil derfor både gennem egne indsats – og via EU og FN – styrke indsatsen for at fremme ligestilling og kvinders og pigers rettigheder.

Nedjusteringen af asylskønnet fra 10.000 til 5.000 i 2017 og blandt andet ændrede forudsætninger om sammensætningen af asylansøgere frigiver midler afsat til flygtningemodtagelse i Danmark. Regeringen vil målrette disse midler til en styrket indsats for at modgå sekundære flygtninge- og migrationsstrømme ved at sætte fokus på de underliggende årsager til og konsekvenser af migration, langvarige kriser, tørke og befolkningsudviklingen. Midlerne er bedre anvendt i nærområderne end i Danmark. I nærområderne kan indsatsen skabe

nye muligheder og håb for flygtninge og migranter, så strømmene mod Europa og Danmark reduceres.

På globalt plan vil regeringen bakke op om FN's, Verdensbankens og andre organisationers initiativer for at fremme globale svar på migrationsudfordringen med det mål at få en bedre global ansvarsfordeling og et mere effektivt samarbejde om at imødegå årsagerne til irregulær migration og håndtere international migration. Herunder ikke mindst i forhold til tilbagetagelse af egne statsborgere uden lovligt ophold.

Kriserne i Mellemøsten og Nordafrika har også skabt større grobund for ekstremisme og organiseret kriminalitet i regionen. Den største terrortrussel mod Europa og Danmark kommer aktuelt fra militant islamisme med tyngdepunkt i Syrien og Irak samt betydelig tilstedeværelse i skrøbelige og konfliktramte stater fra Afghanistan og Pakistan over Mellemøsten, Afrikas Horn, Nordafrika, Sahel og Sydøstasien. ISIL vil fortsat være en kilde til terrorisme med direkte betydning for Europa og Danmark. Vi bidrager til den militære indsats mod ISIL med trænings-, radar- og specialoperationsstyrkebidrag. Og vi bidrager fortsat med danske bidrag til NATO's militære indsats i Afghanistan. Det er med til at lægge et vigtigt militært pres på terrorbevægelserne i disse lande. Danmark er et af de lande, der er gået forrest i bekæmpelsen af ISIL. Det vil vi fortsat gøre.

Samtænkte stabiliseringsindsatser er helt centrale for at imødegå migration, ustabilitet og terrorisme. Danmark har flere instrumenter til rådighed. Med Freds- og Stabiliseringsfonden fokuserer vi på centrale konflikter og sikkerhedsmæssige udfordringer, der har direkte eller indirekte betydning for særligt stabilitet, irregulære migrationsstrømme, voldelig ekstremisme og maritim sikkerhed for Danmark og Europa. Fonden, der finansieres af midler fra Udenrigsministeriet og Forsvarsministeriet og består af udviklingsbistand og ikke-udviklingsbistand, udnytter kompetencer på tværs af flere myndigheder til at levere hovedsageligt regionale indsats. Regeringen vil gennem Freds- og Stabiliseringsfonden fortsat reagere på pludselige kriser og behov og gennemføre freds- og stabiliseringsindsatser i for eksempel Mellemøsten. Gennem det Dansk-Arabiske Partnerskabsprogram 2017-21 vil regeringen fokusere på de bagvedliggende årsager til radikaliserings- og migration, herunder kvinders rettigheder, ved i udvalgte lande i Mellemøsten og Nordafrika at støtte reformorienterede kræfter, der arbejder for stabilitet, demokrati og økonomisk vækst.

Regeringen vil også fortsætte den civile terrorbekæmpelse ved blandt andet at fremme lokale myndigheders kapacitet til at forebygge radikaliserings- og terrorgruppers finansiering. Efterlevelse af internationale menneskerettigheder og retsstatsprincipper er herudover afgørende byggesten i indsatsen mod terrorisme og voldelig ekstremisme. Bekæmpelse af terrortruslen i blandt andet Mellemøsten er også med til at styrke sikkerheden i Europa og Danmark.

Danmark har en klar interesse i en stærk international retsorden, herunder respekt for menneskerettigheder. Der er imidlertid behov for at se kritisk på den måde, som Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dynamiske fortolkning har udvidet rækkevidden af dele af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Det bliver et vigtigt fokus, når Danmark til efteråret overtager formandsskabet for Europarådet.

Regeringen vil iværksætte en række yderligere konkrete initiativer i 2017 og 2018 for at understøtte denne prioritet jf. bilag 1 (ikke optrykt her).

SIKKERHED I NÆROMRÅDET

Regeringen vil arbejde for at styrke sikkerheden i vores nærområde både for Danmark og vores allierede. Det skal ske gennem en sikkerhedspolitisk indsats i NATO, en principfast kurs over for russisk aggression, men også med dialog – blandt andet i forhold til fastholdelse af Arktis som lavspændingsområde. Derudover vil regeringen styrke Danmarks sikkerhed i cyberspace.

Danmarks og Europas trusselsbillede er markant anderledes og mere alvorligt end i nogen anden periode efter Murens fald. Ruslands ulovlige annektering af Krim og destabiliserende adfærd i Ukraine, Østersøregionen og Kaukasus understreger et behov for europæisk og transatlantisk solidaritet og sammenhold.

NATO-samarbejdet og de transatlantiske bånd er den primære garant for Danmarks og Europas sikkerhed. Derfor er det en vital dansk interesse at bakke fuldt og helt op om solidariteten i NATO. Kravet om, at Europa og Canada bidrager mere og leverer på målsætningen om at bevæge sig hen imod forsvarsudgifter på 2 pct. af bruttonationalproduktet, er ikke nyt. Og det er heller ikke svært at få øje på ubalancen og behovet for en mere ligelig byrdedeling. Danmark leverer markant. Ikke mindst når det gælder bidrag til operationer. Det ses blandt andet med beslutningen om militære bidrag til NATO's fremskudte tilstedeværelse i vores østlige nærområde. Samtidig er vi en af frontnationerne i koalitionen mod ISIL. Vi deltager fortsat i indsatsen for at stabilisere Afghanistan. Vi har leveret et større bidrag til FN's fredsbevarende mission i Mali. Og vi bidrager med genforsikringstiltag i Østersøregionen. Men vi er nødt til at sætte flere midler af til forsvaret, blandt andet til troværdig afskrækkelse og forsvar i NATO. Både af hensyn til fællesskabet og for vores egen skyld.

Regeringen ser med bekymring på Ruslands mere selv-hævdende adfærd i nærområdet. Men Rusland er også en nabo, som Danmark skal opretholde forbindelser til. Danmark og EU søger dialogen med Rusland. Men vi vil stå fast på den balance, som også nyder bred opbakning blandt vore allierede. Regeringen vil i NATO arbejde for, at der sendes et klart signal om alliancesolidaritet til vores allierede mod øst som en del af Alliancens generelt styrkede afskrækkelsesprofil. Gennem EU-samarbejdet vil vi lægge stor vægt på fortsat europæisk enhed og opretholdelse af den robuste linje i sanktionspolitikken og pres for russisk implementering af Minsk-aftalen. Samtidig vil vi fastholde en dialog og fælles forståelse med Rusland om blandt andet Arktis som lavspændingsområde. Det er vigtigt at modvirke russisk isolation.

Russiske påvirkningskampagner rettet mod blandt andet beslutningstagere og offentligheden i vestlige lande er en stigende udfordring. Regeringen vil sætte fokus på disse kampagner, der kan true åbne demokratier og splitte det internationale samarbejde. Problemstillingen er samtidig et eksempel på, hvordan de indenrigs- og udenrigspolitiske aspekter hænger uløseligt sammen og fordrer tæt samarbejde mellem forskellige danske myndigheder. Regeringen vil derfor gennem inddragelse af relevante myndigheder styrke indsatsen for, at Danmark bliver bedre i stand til at imødegå påvirkningskampagner.

Udviklingen i Østersøområdet og de baltiske lande er af afgørende betydning for Danmarks sikkerhed. Danmark har historisk haft et tæt samarbejde med de baltiske lande. Det ønsker regeringen at videreføre og udvikle. Både NATO-landene omkring Østersøen samt Sverige og Finland har en fælles interesse i sikkerhed og stabilitet i Østersøregionen. I lyset

af Danmarks geopolitiske placering og de ændrede forhold ønsker regeringen, at Danmark udbygger sin aktive rolle på det sikkerhedspolitiske område. Det skal ske i forhold til en styrkelse af det nordiske samarbejde samt af samarbejdet med de øvrige alliancepartnere i Østersøregionen, blandt andet gennem det planlagte bidrag til NATO's fremskudte tilstedeværelse i de baltiske lande.

Det østlige partnerskab, og særligt samarbejdet med Ukraine, er også et centralt element i Europas og Danmarks udenrigspolitiske orientering. Gennem partnerskabet støtter vi reformprocesser og gør vores nærområde mere modstandsdygtigt over for kriser og fjendtlig påvirkning. Regeringen støtter bilateralt reformarbejdet i Ukraine gennem Naboskabsprogrammet og har påtaget sig den ledende rolle i EU's anti-korruptionsprogram i Ukraine, som er blevet dagsordenssættende i EU-samarbejdet. Det arbejde fortsætter. Dels som led i vores insisteren på et regelbaseret internationalt samfund, der bakker op om Ukraines ukrænkelige suverænitet. Dels fordi Ukraines mest effektfulde modsvar til Ruslands aggression er opbygningen af et stabilt og reformeret samfund. Ukraine skal med eksemplets magt vise, at det er muligt at gennemgå en vellykket omstilling fra post-sovjetisk arv til en samfundsmodel baseret på europæiske værdier. Det kan vi hjælpe dem til.

Danmark har en fundamental interesse i en åben, sikker og global it-infrastruktur og dermed i de cyberproblemstillinger, der med stigende intensitet kræver både nationale og internationale løsninger. Det gælder blandt andet opbygning af cyberkapaciteter og styrkelsen af net- og informationsikkerhed, cyberforsvar, bekæmpelse af cyberkriminalitet og terroristers misbrug af internettet samt beskyttelse af menneskerettigheder på internettet. Her er det helt afgørende, at danske myndigheder koordinerer på tværs. Vi skal samtænke de indenrigs- og udenrigspolitiske aspekter på dette område. Regeringen vil derfor lancere en ny national strategi for cyber- og informationssikkerhed. Internationalt arbejder Danmark for samarbejde på cyberområdet via både EU, FN og NATO. I takt med områdets stigende betydning vil regeringen styrke dette samarbejde yderligere. Vi skal blive bedre til at beskytte os selv mod dem, der vil udnytte internettet til at stjæle informationer og kompromittere myndigheders og private virksomheders interesser.

Regeringen vil iværksætte en række yderligere konkrete initiativer i 2017 og 2018 for at understøtte denne prioritet jf. bilag 2 (ikke optrykt her).

BREXIT OG EU'S FREMTID

Regeringen vil arbejde for et stærkt europæisk samarbejde, der er den bedste mulighed for at påvirke vores omverden og sikre danskerne velstand. Regeringen vil værne om samarbejdet ved at reformere det indefra og sikre et stærkt, slankt og effektivt EU. Regeringen vil arbejde for den bedst mulige aftale for Danmark i Brexit-forhandlingerne.

Danmark er historisk, politisk og økonomisk nært forbundet til det europæiske samarbejde. For Danmark er EU-medlemskabet vores bedste mulighed for at påvirke verden omkring os og dermed de rammevilkår, som har betydning for danske borgere og virksomheder. Vores velstand og arbejdspladser er tæt forbundet med det indre marked. To tredjedele af vores eksport går til vores europæiske naboer. Og vores mulighed for at løse grænseoverskridende og fælles problemer forudsætter et tæt europæisk samarbejde. Derfor er det

positivt, at danskerne i meget høj grad bakker op om medlemskabet af EU.

Men EU er udfordret af konkurrencen fra nye, stærke økonomier i andre dele af verden og af ændringer i de globale magtforhold. Og i de seneste år har Europa været ramt af mange kriser og udfordringer: En alvorlig finans- og gælds-krise og lav økonomisk vækst kombineret med en stor migrationsbølge og stigende trusler mod vores sikkerhed – fra terror i Europa og fra ustabilitet og aggression i vores nærområder.

EU-samarbejdet har haft svært ved at levere hurtige løsninger. Det tog tid at få både finanskrisen og migrationskrisen under kontrol, og problemerne er ikke løst endnu. I flere lande er der stadig lav vækst og høj arbejdsløshed. Det har skabt utilfredshed og skepsis – og det har udfordret EU's sammenhængskraft.

Utilfredsheden er forståelig. Men der er ingen lette og hurtige løsninger på Europas udfordringer. EU's medlemsstater er selvstændige lande, som samarbejder tæt. Fælles beslutninger er ofte kompromisser, som bliver truffet med respekt for forskellige nationale interesser og traditioner, og som derfor tager tid. Det kræver et langt sejt træk at skabe vækst og arbejdspladser, dæmme op for den illegale migration og styrke Europas indre og ydre sikkerhed.

Regeringen ønsker, at EU-samarbejdet i endnu højere grad fokuserer sine kræfter på at finde konkrete løsninger på disse store grænseoverskridende udfordringer – og færre kræfter på at regulere der, hvor medlemsstaterne selv bedre kan nå de samme mål. Regeringen vil arbejde for et stærkt, slankt og effektivt EU, der respekterer nærhedsprincippet og koncentrerer sig om de udfordringer, som medlemslandene bedst kan løse i fællesskab.

Det indre marked med fri bevægelighed for varer, tjenesteydelser, kapital og arbejdskraft er en grundlæggende forudsætning for vækst og velstand i Danmark og resten af EU. Det vil derfor fortsat være en dansk mærkesag at arbejde for et velfungerende indre marked, som skal videreudvikles blandt andet på det digitale område og energiområdet. Regeringen vil samtidig prioritere et ambitiøst forsknings- og innovationsamarbejde, som kan understøtte konkurrenceevnen og føre til udviklingen af nye job. Jobskabelse er også et afgørende socialpolitisk redskab til at få flere til at blive en del af fællesskabet. En forbedring af rammerne for jobskabelse vil derfor også styrke den sociale dimension i EU-samarbejdet. Regeringen ønsker et socialt ansvarligt Europa, der stiler mod inklusiv vækst, og hvor vi lærer af hinandens erfaringer. Danmark har meget at byde på i den henseende.

Storbritannien har valgt at forlade det europæiske samarbejde. Dermed mister Danmark en vigtig partner i EU. Vi kommer til at bruge mange kræfter på at vikle Storbritannien ud af EU i de kommende år. Det bliver først og fremmest en øvelse i at begrænse skadevirkningerne for både EU og Storbritannien.

Danmark har mange interesser på spil i de kommende forhandlinger. Det kan blive dyrt for de danske skatteydere, hvis ikke det finansielle mellemværende mellem Storbritannien og EU afregnes på en rimelig måde. Og det kan få betydelige negative konsekvenser for samhandlen mellem Danmark og Storbritannien, hvis der ikke opnås en balanceret aftale om de fremtidige handelsrelationer mellem EU og Storbritannien. Regeringen lægger vægt på, at en aftale med Storbritannien gør boet op på en fair måde, sikrer et fortsat velfungerende indre marked, og at det fremtidige forhold mellem EU og Storbritannien baseres på en balance mellem ret-

tigheder og pligter. Regeringen vil i forhandlingerne arbejde hårdt for at sikre danske borgeres og virksomheders interesser og for at holde sammen på EU.

Når Storbritannien forlader EU, vil de politiske balancer ændre sig på nogle områder. Det vil formentlig gælde i spørgsmål som frihandel, EU-budgettet, strukturreformer, statsstøtte- og konkurrencepolitik, klima og energi samt forholdet mellem medlemsstater i og uden for euro-samarbejdet. Det er alle områder, hvor Danmark har klare interesser i, at EU-samarbejdet fastholder en liberal og økonomisk ansvarlig retning med særligt fokus på tiltag, der fremmer EU's konkurrenceevne og globale rolle. Uden Storbritannien vil det kræve en endnu større indsats at påvirke EU-samarbejdet i retning af danske interesser. Derfor vil regeringen styrke samarbejdet med Danmarks traditionelle samarbejdspartnere i EU og aktivt søge nye alliancer.

Et af de første og mest konkrete eksempler på de udfordringer, Brexit medfører i det fremtidige EU-samarbejde, er de kommende forhandlinger om EU's næste flerårige budgetramme. Her vil det være nødvendigt at nedjustere EU's udgiftsniveau, så det afspejler den nye økonomiske situation i EU27. Regeringen vil inden for en sådan tilpasset ramme også lægge vægt på at sikre en modernisering af EU-budgettet, så de områder, der skaber størst EU-merværdi, prioriteres.

På det sikkerheds- og forsvarspolitiske område er der allerede en udvikling på vej, hvor en gruppe af lande går sammen om at styrke samarbejdet om militære kapaciteter. Her vil konsekvenserne for Danmark af forsvarsforbeholdet blive endnu tydeligere og understrege, at udviklingen på området er en helt anden, end den man fra dansk side vendte sig imod i 1992.

Den overordnede udfordring i forhold til EU's fremtid bliver at sikre, at Danmark ikke kobles af samarbejdet og de beslutninger, som har væsentlig indflydelse på danske borgere og virksomheders vilkår. For et lille land med en åben økonomi som Danmark vil EU fortsat være en væsentlig del af svaret på de udfordringer, som globaliseringen stiller os overfor.

For at kunne varetage danske interesser effektivt i EU er det også vigtigt, at der er danskere og danske perspektiver i EU's institutioner. Danmark ventes inden for en kort årrække at blive underrepræsenteret i EU-institutionerne. Det skyldes, at mange af de danskere, der blev ansat ved EU's institutioner, da Danmark blev medlem i 1973, er på vej på pension. De seneste års nyansættelser af danskere har været utilstrækkelige i forhold til at opveje afgangene. Med færre danskere i EU's institutioner svækkes mulighederne for at få indsigt og indflydelse i EU. Regeringen vil derfor styrke indsatsen for at få flere danskere ansat ved EU-institutionerne.

Regeringen vil iværksætte en række yderligere konkrete initiativer i 2017 og 2018 for at understøtte denne prioritet jf. bilag 3 (ikke optrykt her).

GLOBALISERING – ØKONOMISK OG TEKNOLOGISK DIPLOMATI

Regeringen vil arbejde for, at flest mulige danskere får maksimal gavn af globaliseringen og den teknologiske udvikling. Det skal ske via internationalt engagement, samhandel og samarbejde. De konkrete redskaber er frihandel, styrket international tilstedeværelse samt økonomisk diplomati og strategiske partnerskaber. Og sidst men ikke mindst en målrettet indsats for at positionere Danmark offensivt i forhold til den teknologiske og digitale udvikling.

Globaliseringen har over de sidste årtier medført en velstandsstigning og forbedring af livsvilkår for mennesker over hele kloden. Også i Danmark. Men på globalt plan har ikke alle nydt lige godt af udviklingen. Samtidig har den teknologiske udvikling, digitalisering og eksponentiel vækst i data og computerkraft – den såkaldte 4. industrielle revolution – omfattende effekt på vores økonomi, arbejdsmarked og samfund. Regeringen ønsker, at flest mulige skal have gavn af globaliseringen og den teknologiske udvikling. Både i Danmark og i resten af verden. Blandt andet derfor er FN's nye verdensmål så vigtige. De fleste danskere er positivt stemt over for både globalisering og ny teknologi. Det er et godt udgangspunkt. Regeringens ambition er også klar: Vi skal høste det fulde udbytte af udviklingens mange muligheder. Vi skal udnytte Danmarks styrkepositioner. Vores samfundsmodel og virksomheder rummer mange af de løsninger, som andre søger: Vi har energieffektive og grønne løsninger. Vi har stærke eksportbrancher indenfor blandt andet fødevarer og landbrug, miljøteknologi, sundhed og søfart. Og på det digitale område har vi et af de mest omstillingsparate samfund i Europa. Udenrigspolitisk vidner det om »soft power«. Vi kan påvirke mere, end vores størrelse berettiger til.

Den internationale frihandelsdagsorden er af afgørende interesse for en lille, åben og eksportorienteret økonomi som Danmarks. Regeringen vil bakke aktivt op om EU-frihandelsaftaler med tredjelande. Ratificeringen af EU's frihandelsaftale med Canada (CETA) spiller en vigtig rolle, da den kan give fornyet momentum for andre frihandelsaftaler med samhandelspartnere i Asien samt Nord- og Sydamerika. Regeringen har særligt fokus på at færdiggøre en aftale med Japan og genoptage forhandlingerne med USA, når grundlaget for en ambitiøs og balanceret aftale er til stede. Frihandel skaber vækst og jobs i Danmark. Men frihandel bidrager også til at hæve de globale standarder inden for forbrugerbeskyttelse, miljø og arbejdstagerrettigheder.

Dansk eksport og udenlandske investeringer holder hånden under væksten og beskæftigelsen i Danmark. Derfor skal Danmark være stærkt tilstede internationalt med bilateral eksport- og investeringsfremme for at understøtte danske virksomheders kommercielle muligheder. Regeringen vil styrke Danmarks tilstedeværelse i USA på delstatsniveau med fokus på Californien og Texas, som i sig selv udgør nogle af verdens største økonomier, og som begge udviser betydelig interesse for danske løsninger, herunder blandt andet i forhold til grøn teknologi. USA er Danmarks næststørste eksportmarked og får stadig større betydning for vores økonomi. Samtidig indikerer foreløbige 2016-tal, at USA også er den næststørste investor i Danmark. Regeringen vil også åbne en dansk ambassade i Afrikas største land og fjerdestørste økonomi, Algeriet. Potentialet i at styrke Danmarks tilstedeværelse i Nordafrika er stort. Åbning af en ambassade vil markant fremme danske virksomheders vilkår i området, ligesom Algeriet både politisk og økonomisk er en regional nøgleaktør.

Regeringen vil i det hele taget sætte øget fokus på internationalisering af dansk erhvervsliv, ikke mindst på grund af de internationale værdikæder, som danske virksomheder indgår i og er afhængige af, den hastige teknologiske udvikling og den stigende internationale konkurrence. Økonomisk diplomati har vist sin styrke i forhold til at skabe markedsadgang og konkrete forretningsmuligheder for danske virksomheder. Det er sket gennem strategisk prioritering af markeder og på grundlag af stærke partnerskaber mellem offentlige og private aktører, i form af at søge indflydelse på lokale rammevil-

kår og i forhold til tiltrækning af investeringer gennem målrettet dialog med udenlandske beslutningstagere. Samtidig er en række offentlig-private partnerskaber et effektivt redskab til at skabe international opmærksomhed om danske erhvervs kompetencer og løsninger.

Endelig understøttes danske virksomheders muligheder på eksportmarkederne af blandt andet investeringer fra Investeringsskatten for Udviklingslande og eksportkreditgarantier fra Danmarks Eksportkredit. Regeringen ser gerne en yderligere udbredelse af Danmarks Eksportkredits indsatser på mere risikofyldte, men potentielt perspektivrige, markeder. I samarbejde med Investeringsskatten for Udviklingslande og en række institutionelle investorer vil regeringen etablere en Verdensmålsfond, som blandt andet skal anvende nye innovative finansieringsmodeller. Regeringen ønsker således at anvende FN's verdensmål som en platform for samtænkning af danske eksportkompetencer med den globale udviklingsdagsorden – til gavn for begge.

Der er generelt stort potentiale i at styrke indsatsen for at fremme danske kommercielle styrkepositioner og tiltrække den nødvendige viden, teknologi og investeringer. Derfor ønsker regeringen at styrke det økonomiske diplomati gennem en målrettet indsats mod nye vækstøkonomier i for eksempel Asien og Latinamerika. Men også i forhold til traditionelle eksportmarkeder som EU's indre marked og ikke mindst Tyskland samt Storbritannien, USA og Japan. Regeringen vil sikre, at ministrenes rejseaktiviteter i endnu højere grad støtter op herom.

Danmarks engagement i vækstøkonomierne har i en årrække været et vigtigt fokuspunkt. Særligt har Danmark et stærkt og bredspektret myndighedsengagement og såkaldt 'omfattende strategisk partnerskab' med Kina. Erfaringerne herfra er særdeles gode. Danmark har også strategiske partnerskaber indgået på regeringslederniveau med Japan, Sydkorea og Mexico. Regeringen ser lovende perspektiver i at bygge videre på og udbrede erfaringerne med at fremme Danmarks udenrigspolitiske og kommercielle interesser gennem disse aftaler, som bringer et bredt spektrum af danske erfaringer og gensidigt understøttede instrumenter i spil.

Endelig har Danmark, med lanceringen af tech-diplomati (det såkaldte 'TechPlomacy'-initiativ) og etableringen af en stilling som verdens første tech-ambassadør, positioneret sig offensivt. Toneangivende globale teknologi-virksomheder og andre digitale aktører påvirker det danske samfund og danskernes hverdag, arbejdsliv, sociale liv – og endda sikkerhed – i et stort og voksende omfang, der måske endda overgår mange landes indflydelse på Danmark. Derfor gør regeringen digitalisering og den teknologiske udvikling til en strategisk prioritet i dansk udenrigspolitik.

Det nye initiativ bygger oven på en succesfuld indsats gennem Danmarks Innovationscentre i syv lande. Centrene bistår danske virksomheder og forskningsinstitutioner med adgang til udenlandsk viden, netværk, teknologi, kapital og markeder. Som et af de seneste tiltag er der i regi af Vækstfonden blevet iværksat et nyt erhvervsnetværk, Denmark-Bridge, som har fokus på samarbejde mellem virksomheder i Danmark og Silicon Valley. Danmark har også haft succes med at tiltrække investeringer fra store tech-virksomheder, som har besluttet at etablere nye faciliteter i Danmark. Og har også i en årrække været aktiv i forhold til at påvirke de globale rammer for den digitale økonomi. Også nationalt er der stort fokus på området med nye tiltag såsom digitalt vækstpanel og regeringens 'Partnerskab for Danmarks Fremtid'.

Med TechPlomacy-initiativet vil regeringen løfte Danmarks bredt funderede internationale tilgang til det teknologiske område op til en samtænkt udenrigspolitisk prioritet, der rækker udover det rent kommercielle. Både tech-aktører og andre lande har budt initiativet velkommen og peger på behov for mere internationalt samarbejde og normdannelse, blandt andet i forhold til udvikling og anvendelse af nye teknologier.

Tech-diplomatiet og Innovationscentrene skal til gavn for hele centraladministrationen agere øjne og ører internationalt, som kan bidrage til hjemtagning af viden, politikformulering og omstilling af det danske samfund til det 21. århundredes digitale virkelighed. Derudover ønsker regeringen at sikre en styrket dansk stemme, som kan bidrage til at fremme danske interesser i det internationale tech-miljø og etablere partnerskaber mellem danske og internationale aktører. Emnemæssigt vil tech-diplomatiet både vedrøre udenrigs- og sikkerhedspolitik, udviklingspolitik og eksport- og investeringsfremme samt en række sektorpolitiske områder. Samtidig skal både teknologidagsordenens muligheder og udfordringer forfølges bilateralt over for andre lande og i relevante internationale fora. Og så skal de danske digitale styrker promoveres, ligesom Danmark skal positioneres som en attraktiv global videns- og erhvervshub.

Regeringen vil iværksætte en række yderlige konkrete initiativer i 2017 og 2018 for at understøtte denne prioritet jf. bilag 4 (ikke optrykt her).

ARKTIS

Regeringen vil arbejde for et fredeligt og stabilt Arktis. Det skal ske gennem dialog med de andre arktiske stater, styrkelse af forskningsmuligheder og beskyttelse af miljøet, der skal gå hånd-i-hånd med udviklingen af de økonomiske muligheder for områdets indbyggere.

Kongeriget Danmark har en fundamental interesse i et fredeligt og stabilt Arktis, der muliggør en økonomisk og miljø-mæssig bæredygtig udvikling i regionen. Havisens afsmeltning giver nye økonomiske muligheder i form af blandt andet effektiv søtransport, udvinding af naturressourcer og øget turisme. Samtidig medfører de globale klimaforandringer et øget internationalt fokus på klimaforskning i Arktis. Perspektiverne i Arktis er først nu rigtig ved at tegne sig.

Med muligheder følger også nye udfordringer. Der er et behov for øget overvågning, der blandt andet skal medvirke til styrket suverænitethåndhævelse og eftersøgnings- og redningstjeneste i området. Forsvaret er derfor i forlængelse af analysen af Forsvarsministeriets fremtidige opgaveløsning i Arktis fra 2016 i færd med at styrke indsatsen i Arktis. Samtidig er det vigtigt, at udviklingen i regionen tager udgangspunkt i en effektiv beskyttelse af det sårbare miljø, en bæredygtig regulering af fiskeri og en erhvervs-mæssig omstilling. Det sikkerhedspolitiske trusselsbillede gør sig ligeledes gældende i Arktis. Det er afgørende for regeringen, at løsningerne findes i et tæt og ligeværdigt samarbejde inden for rigsfællesskabet.

Regeringen ønsker at lancere et tredelt fremstød for økonomisk udvikling. For det første vil vi styrke den multilaterale indsats i regi af særligt Arktisk Råd. Gennem et tæt samarbejde med Finland, der overtager formandskabet i perioden 2017-2019, vil vi sætte økonomisk udvikling centralt på dagsordenen i Arktisk Råd og afsøge mulighederne for bedre koordination med Arctic Economic Council. Og vi vil arbejde

for, at den økonomiske udvikling står centralt i fastlæggelsen af Arktisk Råds strategiske prioriteter for de næste 10 år. For det andet vil regeringen tage initiativ til at afdække mulighederne for at etablere en arktisk finansieringsfacilitet. Regeringen vil også arbejde for en mere proaktiv anvendelse af eksisterende internationale finansieringsredskaber i Arktis. For det tredje vil Udenrigsministeriet i tæt samarbejde med myndighederne i Grønland og på Færøerne fokusere på markedsmulighederne for grønlandsk og færøsk erhvervsliv samt muligheder for eksportfremstød på de mest interessante markeder. Vi vil samtidig støtte op om at markedsføre Grønland og Færøerne som attraktive turist- og besøgsdestinationer.

I tillæg til det økonomiske diplomati vil regeringen – med afsæt i den arktiske forskningsaftale indgået af de otte arktiske stater i maj 2017 – arbejde for at give Kongeriget en stærkere profil og bedre muligheder for internationalt samarbejde på det arktiske forskningsområde. Derudover vil Uddannelses- og Forskningsministeriet i samarbejde med grønlandske myndigheder undersøge mulighederne for at etablere en international 'forsknings-hub' i Grønland, der kan gavne den arktiske forskning og uddannelse og potentielt have positive effekter på lokal økonomi og beskæftigelse. Forskning indgår også i den bredere politiske dialog med EU og observatørstater i Arktisk Råd. Regeringen vil arbejde for, at den arktiske dagsorden bliver bedre reflekteret i EU-forskning.

De fem arktiske kyststater – Kongeriget Danmark, USA, Canada, Rusland og Norge – har gennem Ilulissat-erklæringen fra 2008 forpligtet sig til fredeligt samarbejde og dialog, når det gælder den fremtidige udvikling i og omkring det Arktiske Ocean, samt til at løse uoverensstemmelser og overlappende territorialkrav gennem forhandlinger og på baggrund af international havret og folkeretten. I en situation med øgede spændinger mellem Vesten og Rusland kan der forekomme strategisk konkurrence i regionen. Kongeriget Danmark vil fortsat have en væsentlig interesse i at undgå oprustning i Arktis. En region præget af lavspænding er en fundamental forudsætning for økonomisk udvikling, hvilket er i alle arktiske staters interesse. Dette gælder særligt Rusland, som formentligt har de største økonomiske interesser i regionen. Regeringen vil derfor arbejde for, at 10-året for Ilulissat-erklæringen i 2018 benyttes af staterne til at markere disse forpligtelser.

Regeringen vil styrke Kongerigets arktiske profil og mulighed for en stærkere og mere konsistent påvirkning af den arktiske udvikling. Det skal ske gennem en styrket dialog blandt de relevante aktører inden for rigsfællesskabet. Rammen vil være Kongerigets Arktiske Strategi og dialogen tage afsæt i Arktisk Råds strategiske arbejde. Formålet vil være at definere og få et samlet bud på, hvilke strategiske prioriteter Arktisk Råd bør have. Dette skal omsættes til væsentlige fingertryk for Kongeriget Danmark.

Regeringen vil iværksætte en række yderlige konkrete initiativer i 2017 og 2018 for at understøtte denne prioritet jf. bilag 5 (ikke optrykt her).

Hermed slutter redegørelsen.
